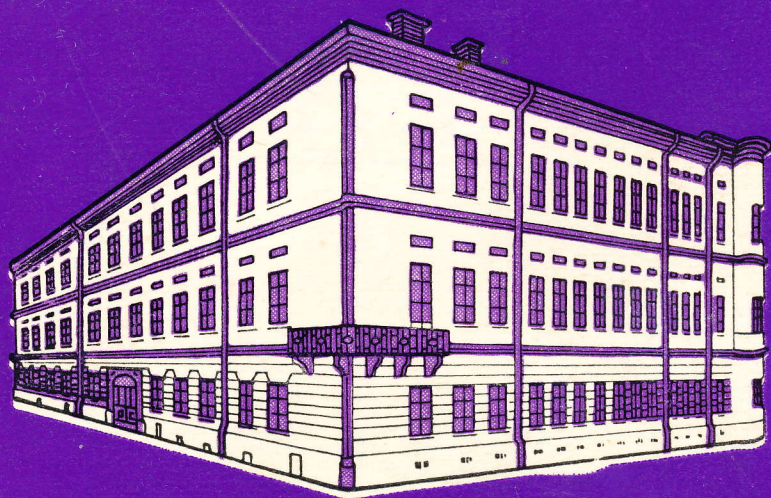

ACTA MVSEI NAPOCENSIS

XVIII

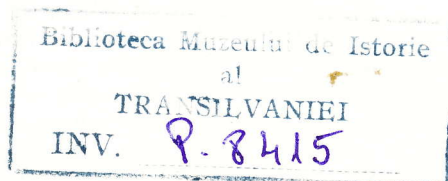
1981

COMITETUL DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE
SOCIALISTĂ AL JUDEȚULUI CLUJ

COMITETUL NAȚIONAL
ICOM

MUZEUL DE ISTORIE AL TRANSILVANIEI
CLUJ-NAPOCA

ACTA
MVSEI NAPOCENSIS
XVIII

COLEGIUL DE REDACȚIE:

P. BUNTA (secretar de redacție); H. DAICOVICIU (redactor responsabil);
N. CORDOȘ; ȘT. FERENCZI; I. GLODARIU; I. KOVÁCS; GR. MARIAN;
I. MITROFAN; FR. PAP; ȘT. PASCU; C. POP; G. A. PROTOPOPESCU;
L. VAJDA; N. VLASSA

Fondator: CONSTANTIN DAICOVICIU

„ACTA MVSEI NAPOCENSIS“
Anuarul Muzeului de istorie
al Transilvaniei.
Orice corespondență se va adresa:
Muzeul de istorie al Transilvaniei,
3400 Cluj-Napoca,
str. Emil Isac nr. 2
Tel.: 2.26.77

„ACTA MVSEI NAPOCENSIS“
Annuaire du Musée d'Histoire
de la Transylvanie.
Toute correspondance
sera envoyée à l'adresse:
Muzeul de istorie al Transilvaniei,
3400 Cluj-Napoca (România),
str. Emil Isac nr. 2

CUPRINS
SOMMAIRE — СОДЕРЖАНИЕ — INHALT — CONTENTS

STUDII

GH. LAZAROVICI — ÉVA IAKÓ, Săpăturile de la Zăuan — campania din 1980 și importanța acestor descoperiri pentru neoliticul din nord-vestul României	13
<i>Die Ausgrabungen von Zăuan — die Kampagne von 1980 und die Bedeutung der Entdeckungen für das Neolithikum Nord-West-Rumäniens</i>	43
MARIAN GUMĂ, O nouă contribuție arheologică la studiul manifestărilor religioase ale geto-dacilor	45
<i>Une nouvelle contribution archéologique à l'étude des manifestations religieuses chez les Géo-Daces</i>	58
HADRIAN DAICOVICIU — DORIN ALICU, Edificii de cult la Ulpia Traiana Sarmizegetusa (I)	59
<i>Edifices de culte à Ulpia Traiana Sarmizegetusa (I)</i>	84
DAN ISAC — ALEXANDRU DIACONESCU — CORIOLAN OPREANU, <i>Porta principalis dextra</i> a castrului de la Gilău	85
<i>Die porta principalis dextra des römischen Lagers in Gilău</i>	97
IOAN MITROFAN, Inscripțiile de la „Pîriul Hotarului” (Sighișoara)	99
<i>Les inscriptions de „Pîriul Hotarului” (Sighișoara)</i>	110
N. VLASSA, O categorie nesemnalată de pietre gravate magice	111
P. IAMBOR — ȘT. MATEI — A. HALASU, Considerații privind raportul cronologic dintre așezarea și cimitirul de la Cluj-Mănăstur	129
<i>Betrachtungen zum chronologischen Verhältnis zwischen Siedlung und Friedhof von Cluj-Mănăstur</i>	150
IOAN AUREL POP, Realități feudale în Transilvania în veacul XIV	151
<i>Réalités féodales en Transylvanie au XIV-ème siècle</i>	161
IOAN HAȚEGAN, Filippo Scolari și Iancu de Hunedoara, promotori ai latinității românilor în conștiința europeană a secolului al XV-lea	163
<i>Filippo Scolari et Iancu de Hunedoara, promoteurs de la latinité des Roumains dans la conscience européenne du XVe siècle</i>	170
FRANCISC PAP, Comerțul Clujului cu Viena între 1599—1637 (pe baza registrelor tricesimale)	171
<i>Der Handel von Cluj (Klausenburg) mit Wien im Zeitraum 1599—1637 (auf Grund der Dreißigst-Register)</i>	188

IOAN CIUPEA, Ajutoarele primite din România de școala capitală „Radu Negru” din Făgăraș (1869—1873)	191
<i>Les appuis prêtés par la Roumanie à l'école „Radu Negru” de Făgăraș (1869—1873)</i>	200
LUDOVIC VAJDA, Manifestările crizei economice din 1873 în industria minieră și siderurgică din Transilvania	201
<i>Les manifestations de la crise économique de 1873 dans l'industrie minière et sidérurgique de Transylvanie</i>	214
MIODRAG MILIN, Mișcarea națională română din Banat în contextul luptei naționale române antidualiste (1880—1894) (I)	215
EUGENIA GLODARIU, Opoziția față de proiectul legii votului plural — aspect al luptei pentru vot universal în anul 1908	227
<i>L'opposition faite au projet de loi du vote plural — aspect de la lutte pour le suffrage universel en 1908</i>	236
LUDOVIC BÁTHORY, Lupta muncitorilor de la Uzinele de fier ale statului din Hunedoara pentru îmbunătățirea condițiilor de muncă și de trai (1919—1940) (I)	237
<i>La lutte des ouvriers des Usines de fer de l'État, de Hunedoara, pour l'amélioration des conditions de travail et de vie (1919—1940) (I)</i>	254
DANIELA COMȘA, Reforma agrară din 1921 în viziunea lui Lucrețiu Pătrășcanu	255
<i>La réforme agraire de 1921 dans la vision de Lucrețiu Pătrășcanu</i>	263
DUMITRU TUȚU, Politica militară externă a României în perioada septembrie 1939 — iunie 1941 (II)	265
<i>La politique militaire externe de la Roumanie dans la période Septembre 1939 — Juin 1941 (II)</i>	280
CONSTANTIN UCRAIN, Contribuția batalioanelor fixe regionale „Cluj” și „Someș” la luptele duse pentru eliberarea părții de nord-vest a Transilvaniei (23 august — octombrie 1944)	283
GEORGE PROTOPOPESCU, O pagină de eroism românesc — Oarba de Mureș, 1944	291
<i>Une page de l'héroïsme roumain — Oarba de Mureș, 1944</i>	301

NOTE ȘI DISCUȚII

ZOIA KALMAR, Descoperiri eneolitice la Gilău (II)	305
<i>Découvertes énéolithiques à Gilău (II)</i>	308
IUDITA WINKLER — MATILDA TAKÁCS, Săpăturile arheologice de la Cicău — Așezarea Coșofeni —	321
<i>Die Coșofeni-Siedlung aus Cicău</i>	340
DIONISIE RADU — VICTOR MOLDOVAN, Așezarea eneolitică de la Aruncuta	341
<i>The Eneolithic Settlement of Aruncuta</i>	355

TUDOR SOROCEANU, Materialien zur Bronze- und Hallstattzeit Siebenbürgens (I)	357
VALENTIN VASILIEV, Despre: «Pumnale hallstattiene tîrzii sau „pumnale akinakes”»	367
<i>Sur Poignards hallstattiens tardifs, ou „poignards akinakes”</i>	375
MIHAELA STRÎMBU — IOAN GLODARIU, O nouă propunere de reconstituire a sanctuarului A de la Sarmizegetusa	377
<i>Une nouvelle solution proposée pour la reconstitution du sanctuaire A de Sarmizegetusa</i>	384
GÉZA FERENCZI — ISTVÁN FERENCZI, Săpături noi în cetatea dacică de pămînt de la Porumbenii Mari (județul Harghita)	387
<i>Neue Ausgrabungen in der dakischen Erdfestung von Porumbenii Mari (Kr. Harghita)</i>	396
EUGEN IAROSLAVSCHI, Studiu comparativ asupra compoziției fierului antic (rezultate preliminare)	405
<i>Étude comparative sur la composition du fer antique (résultats préliminaires)</i>	408
ISTVÁN FERENCZI, Considerații în legătură cu castrele de marș romane din partea centrală a Munților Șurianului	409
<i>Betrachtungen über die römischen Marschlager der mittleren Șurianu-Gebirge</i>	411
CONSTANTIN ILIEȘ, Arme romane descoperite la Ulpia Traiana Sarmizegetusa	413
<i>Armes romaines découverts à Ulpia Traiana Sarmizegetusa</i>	424
DORIN ALICU, Instalații de hypocaustum la Sarmizegetusa	425
<i>Installations de hypocaustum à Sarmizegetusa</i>	435
RADU ARDEVAN, Praefectus quinquennalis pro imperatore	437
IOAN PISO, Epigraphica (XIII). Inscriptions de Apulum	443
EUGEN STOICOVICI, Metalografia unor diplome romane	451
<i>Die Metallographie einiger römischen Diplome</i>	454
MIHAI BĂRBULESCU, Relieful „narativ” în Dacia	455
<i>Le relief „narratif” en Dacie</i>	460
CONSTANTIN POP — DOINA BENEĂ, Un bronz roman de la Tibiscum	461
<i>Une bronze romain de Tibiscum</i>	463
CONSTANTIN POP — OVIDIU BOZU, O interesantă piesă romană descoperită la Pojejena	465
<i>Une intéressante pièce romaine découverte à Pojejena</i>	467
CONSTANTIN C. PETOLESCU, Un tipar pentru vase cu figuri în relief de la Romula	469
<i>Un moule pour vases à figures en relief de Romula</i>	473
EUGEN STOICOVICI — IUDITA WINKLER, Studiul metalografic al unor monede	475
<i>Metallographisches Studium einiger Münzen</i>	482

NICOLAE GUDEA, Tezaurul monetar de la Răcășdia (II) din secolul IV e. n.	483
<i>A fourth Century Coin Hoard from Răcășdia</i>	490
DUMITRU ȚEICU, Cîteva considerații pe marginea unor podoabe medievale	491
<i>Einige Bemerkungen über mittelalterlichen Schmuckstücke</i>	500
MAGDALENA BUNTA, Obiecte de podoabă din inventarul unui mormînt descoperit la Cluj	501
<i>[Schmuckstücke aus einem in Cluj gefundenen Grab]</i>	
I. BRATU, Urbariul satului Dicănești (<i>possessio Decanyest</i>) la 1772	505
<i>L'urbaire du village Dicănești</i>	508
MARIA MAGDALENA JUDE, Sigilii satești bănațene pe un document din 1826	509
<i>Banater Dorfsiegel auf einem Aktenstück aus dem Jahre 1826</i>	511
IOANA BOTEZAN — ILEANA CUIBUS, Șase documente referitoare la activitatea lui Timotei Cipariu din anii 1849—1852	515
<i>Six documents referring to the activity of Timotei Cipariu in the years 1849—1852</i>	529
ANNA MĂRIA ARDOS — MARIA MIREL, Considerații privind înființarea societăților culturale transilvănene Astra și Asociația Muzeului Ardelean	531
<i>Betrachtungen über die Gründung siebenbürger kultureller Vereine: die „Astra“ und der „Siebenbürgische Museumsverein“.</i>	535
NICOLAE CORDOȘ — MARIA MAGDALENA JUDE, Petiția juriștilor români transilvăneni din 1880	537
<i>La pétition des juristes roumains de Transylvanie de 1880</i>	544
RAFIŁA FAUR — VIOREL FAUR, Demersurile pentru constituirea Reuniunii învățătorilor români din Bihor (1888—1891)	545
GHEORGHE ȘORA, Pagini inedite din jurnalul de tinerețe al lui Vasile Goldiș	555
<i>Vasile Goldiș' Jugendtagebuch</i>	573
LIVIU GROZA, Testamentul generalului Ion Drăgălina	575
<i>Le testament du général Ion Drăgălina</i>	579
N. LASCU, Români transilvăneni în lagărul de prizonieri de la Sulmona (Italia), în primul război mondial	581
PETRU BUNTA, Opinia publică despre marele proces muncitoresc din 1928 de la Cluj. (Aspecte din presa vremii) (III)	585

MUZEOLOGIE. RESTAURARE — CONSERVARE. OCROTIREA PATRIMONIULUI MUZEAL

VIORICA POP, Piese de interior orășenesc transilvănean din secolele XVI—XVIII (mobilier, covoare)	609
---	-----

ANA MARIA CIPĂIANU, Piese de interior orășenesc transilvănean din secolele XVI—XVIII (ceramică, metale, broderii)	626
<i>Pièces d'intérieur urbain transylvain des XVIe—XVIIIe siècles</i>	640
ADRIANA BUZILĂ, Biserica Adormirea Maicii Domnului din Lugoj — ctitorie a cnezilor români din Banatul secolului al XVIII-lea	641
<i>L'église de la Sainte Vierge de Lugoj — fondation des „cnèzes” roumains de Banat du XVIIIe-ème siècle</i>	646
MIHAELA STRÎMBU, Arhitectura civilă secesionistă în Cluj-Napoca (II)	651
NICOLAE SABĂU, Cîteva proiecte pentru statuia ecvestră a lui Avram Iancu din Cluj (1924—1926)	661
<i>Some projects for Avram Iancu's statue in Cluj (1924—1926)</i>	670
GRAȚIANA ALICU, Circulația cărții vechi românești în județul Cluj (IV)	681
TITUS FURDUI, O tipăritură românească veche, în care se află un autograf atribuit lui Popa Șapcă	695

RECENZII

IUDITA WINKLER, Virgil Mihăilescu-Bîrliba, <i>La monnaie romaine chez les Daces orientaux</i>	707
DORIN ALICU, Hans Bögli, <i>La Suisse à l'époque romaine</i>	713
DORIN ALICU, Sheppard Frere, <i>Britannia. A History of Roman Britain. Revised Edition</i>	714
DORIN ALICU — NICOLAE GUDEA, Note critice în legătură cu lucrarea lui Nicolae Branga, <i>Urbanismul în Dacia romană</i>	715
NICOLAE GUDEA, Eszter B. Vágó — István Bóna, <i>Die Gräberfelder von Intercisa. Der spätromische Südostfriedhof</i>	733
I. WOLF, Aurel Răduțiu, Ladislau Gyémánt, <i>Repertoriul actelor oficiale privind Transilvania tipărite în limba română 1701—1847</i>	737
I. WOLF, Csetri Elek, Imreh István, <i>Erdély változó társadalma (1767—1821)</i>	738
PRESCURTĂRI BIBLIOGRAFICE — ABRÉVIATIONS BIBLIOGRAPHIQUES	741